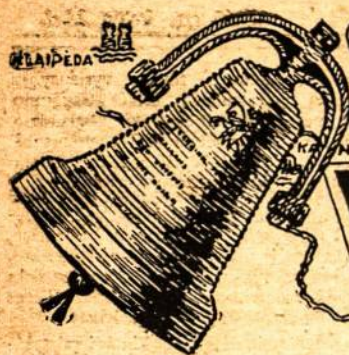

Lietuvos
Nacionalinė
M. Mažvydas
Biblioteka

Laisvės VARPAS

LIETUVIŲ LAIKRASTIS

Nr. 6 (9)

Liubekas, 1946 m. kovo 25 d.

II metal

Lietuvių komiteto Liubeke pertvarkymas

Lietuvių Komitetas Liubeke baigiamas galutinai perorganizuoti į Labdaros ir Darbo Organizaciją. Paruosiamieji darbai truko apie pusantro mėnesio. Karinės valdžios įsakymu kovo 19 d. Lietuvių Komitetas ir Lietuvių Raud. Kryžius uždarymas ir jų darbas tesiamas naujos organizacijos rūmuose.

Grizta iš Belgijos

Siu metu sausio pabaigoje Liubeka pasiekė žinia, kad iš Belgijos paleidžiami Baltų karo belaisviai. Dėl susidariusių aplinkybių paleidimas užsėdęs ligi šiol. Šiomis dienomis visi buvę karo belaisviai yra iš ten pervežti Vokietijon, į Vestfaliją ir patalpinti laikinai pereinamuose DP stovyklose.

Saugokime savo gerą vardą

Jau ne karta rasėme, visa lietuvių spauda raso ir mes dar rasytume, kad mes būdami svetimoje žemėje, turime visu rimtumu saugoti ir gerbti lietuvių ir lietuvių tautos vardą ir garbę, jeigu mes siekiame užbrėžto idealo laisvos tautos gyvenimo. Savo elgesiu, patys savęs vertinimu, mes nesame savo svori kitų tautų tarpan. Jei nori išganyti sielą, nesigėdink išpažinti nuodėmę, nes tu pati pati save pataisai ir kitiems rody pavyzdį, — taip norisi kiekvienam pasakyti pamokslininko toną ar pedagogo išitikinimu. Ar kas patikės to saukimo nuosirdumui ir vertu susimastyti reikalui? Daugelis mano ir many, kad tai yra retorika, tuscias burnos ausinimas, nereikalingas širdies skaudėjimas, beprasmiškas nervų ardymas. Bet mes nebūjame nepataisomai nusiminėliai: lasas po laso ir akmeniui prataso, gaidi grūdo saknelę, išsirusi ir uola, suskaldo ją, kaip mazytis atomas, atpalaiduotas nuo varžančių pajėgų, neišvaizduojamų stiprumo ardo kalnus ir rausia gelmes.

Teko skaityti viena lenku išeivijos laikraštį, kur visu nuogumu aprasomi lenku tautiečių kriminaliniai žygiai. Lenkai didelių skausmų prisipazistę, kad tai yra tiesa, kad ju tautiečių nusikaltimai pirmiausia, kad toji žala tiek išgalėjo, kad vakaruskos neapsieina be badymo peiliais... Vėliau prasideda teismai ir vokiečių spauda didelių malonumų paskelbia bylą prieš žastis ir pavardes. Skelbia vokiečiai, kurie išnaikino septyniškus milijonus lenkų ir lenkų laikę paskutiniu pastumdėliu, vadinas, patys prisidėjo, kad šiandien lenkų gaivalingas kerštas visur reiskiasi. Žinoma, tai nepateisina, kad lenkas turi kerštauti, bet vakarykščiai blogi darbai negali būti šiandien užmiršti. Į vienu ir kitu atvejais mes lenkams atjauciam. Lenkų pavyzdys nekarta ir mūsų tautiečių užkrečia pasismaginti ta linkme. Ilgus amžius ligi paskutinės okupacijos ir mes kentėjome nuo vokiečių, bet mes esame saltesni, santūresni ir nedarome kerstingų išvadų.

Bet stai atsitiko nelyginant provokacinis įvykis kažkur apie Oldenburgą. Pilietis varo namine ir, matyti, pardavinėja. Pirkėjai apsiuodija. Argi nevistiek, kas perka? Jei perka namine degtine, dalyvauja nusikaltime. Tas pilietis suimamas, surakinamas grandimis, nu-fotografuojamas ir visiskai be pavardės (gal provokacija?), tik pasakyta: lietuvis, ir tokio pavidalo vaizdas su pamėgimu praeina per visokius vokiečių laikraščius. Dorai galvojant, bent jau naminės degtinės vartymas yra grynai individualus reikalas ir tame darbe lietuvių

Pirmieji kariniai pratimai su atominė bomba

Is New Meksiko pranešama, kad amerikiečių karinė aviacija ir karinis laivynas ruošiasi dideliems kariniams pratimams, kur bus išmėginta ir atominė bomba. Bus panaudoti keturmotoriniai amerikietiški bombonesiai, kurie be lakūnų numes atominė bomba ant laivų netoli vienos salos Ramiajame Vandenyne. Dabar jau amerikiečių kariuomenės vadovybė daro mėginimus su bombonesiu, skirtu atominei bombai numesti.

Nedidelio aparatelio (25 x 10 cm) pagalba bus galima bombonesis išjudinti iš vietos ir pakelti oran. Tuo pat metu, kai bombonesis

kyla, jis perimamas kito lėktuvo „motinos“, kuris radijo pagalba duoda įsakymus bombonesiui, skrendančiam be lakūno.

Keturmotorinio bombonesio vairavimo paslaptis glūdi sugebėti panaudoti 10 įvairaus ilgio radijo bangų, kurių pagalba kontroliuojami visi pagrindiniai lėktuvo vairai.

Ligsioliniai bandymai su aparatėliu, išjudinti nanciu ir pakeliant bombonesį, sulaukė gerų vaisių. Taip pakeltas lėktuvas po pusvalandžio skraidymo laimingai nutūpęs. Pratimai žada būti vasaros pradžioje.

SSSR pasitraukia iš Bornholmo

SSSR vyriausybė painformavo danų vyriausybę, kad kovo 18 d. sovietų kariuomenė pradės evakuotis iš Bornholmo salos, kuria raudonarmiečiai buvo okupavę 1945 m. gegužės mėn., kaip Hitlerio karinė bazė Baltijos jūroje. Sovietų kariuomenės atitraukimas iš Bornholmo salos užsities iki balandžio mėn. Pirmieji laivai su sovietų kariuomenė iš Bornholmo išplaukė kovo 18 d. Atitraukus sovietams, savo kariuomenė iš Bornholmo, ta sala perims danų kariuomenė.

OKUPACINĖ DANŲ KARIUOMENĖ VOKIETIJOJ

Danų karų ministeris pareiškė parlamente, kad Danija pasius artimiausiu laiku į Vokietiją 10 000 karių diviziją, kuri dalyvaus Vokietijos okupavime. Tuoj pasibaigus karui, Danija pareikšusi norą prisidėti prie Vokietijos okupacijos ir britų vyriausybė danų okupacinės divizijos apginklavimui perdavė ginklų už 60 milijonų kronų.

75% dar užkietėje naciai

F. Feldmarsalis Montgomery, kalbėdamas Londone apie padėtį Vokietijoje, tarp kitko pareiškė, kad neleis jokių maisto transportų į Anglijos ir Vokietiją. Montgomerio nuomone, 75% vokiečių — užkietėje hitlerininkai, gyvena svajonėmis apie praėjusius gerus laikus. „Ilgainiui padarysime tvarką Vokietijoje“ — pasakė Montgomery, bet dabar privalome prisidėti prie pakeitimo ten viespataujančių nuotaikų.

Vasingtonas. Gen. Marshall spaudai pareiškė, jog padėtis Mandžiurijoje esanti kritiška.

39-ios kinų divizijos, amerikiečių apmokytos ir apginkluotos, pasiruosusios įgytiuoti į Mandžiuriją, o tuo tarpu komunistų kariuomenė Mandžiurijoje pasirengusi gintis.

Praha. Cekoslovakijos min. pirm. tarėsi su sovietų kariuomenės atstovais raudonosios armijos atitaikimo iš Cekoslovakijos reikalui.

Cunkingas. Paskutiniai raudonosios armijos daliniai iš Mukdeno išvyko. Tuoj atvykę Kinijos kariuomenės karininkai sekvestravo kariuomenei butus, o kariuomenės dalys užėmė miesto strateginius punktus.

tikrai nepirmauja ir tas sesėlis, mestas lietuviu tremtiniam bėdriniui lietuviu vardui yra skaudus.

Mes neturime jėgos spirtis ir ieskoti atitrauktos teisybės, kur turi kalbėti tauta su tauta, spauda su švėtima spauda. Mes skaitomės su faktu. Nesaziningas tautietis spekuliuo savo ir mūsų tautietiu vardu ir savo elgesiu izeid mus visus. Kaip priezodis sako: dėl vieno rabainyko kencia simtas nekaltu. Mes neturime daiktinės jėgos spirtis, bet mes turime dvasinę jėgą, turime savigarbos jausmą, mes turime tautinę ambiciją, turime garbingiausias tradicijas kovai dėl teisybės.

Mestas sesėlis mūsų vargo dienoms pasiekęs gal net užjūrio brolius. Jiems taip pat bus skaudu dėl mūsų visu. Protingi supras ir pateisins, tik blogos valios žmonės, kaip kad atsitiko Vokietijoje, turės progos prikišti ir pasiepti. O tolimu krastu švėtimieji gali padaryti visiskai klaidingas išvadas. Taip ir norėtusi susukti: „Tautietai, ka bedaras, pagalvok, kad tivo darbus gali pamatyti kiti: už gera darba gal ir pagirs, bet už bloga tikrai irasys visos tautos saskaiton.“ Mes svajojame grįžti i tėvyne, bet grįžime su gerais ratais, su stipria valia ir vieningi. Nesigirdami, mes zinome ir patiriame, kad lietuviu vardas stovi aukštumoje, ir jis bus šviesus, jeigu mes patys būsime savės teisėjai ir vengsime to, kas mus zemina. Saugokime savo gera varda.

Prof. Einšteinas ir tarptautinė vyriausybė

„The Atlantic Monthly“ yra pasikalbėjimas su garsioju matematiku ir fiziku prof. Einšteinu apie atominę bombą ir pasaulio ateitį. Einšteinas pareiškė, kad atominės bombos išradimo paseka privalo būti vienos Tarptautinės Vyriausybės sudarymas. Einšteino manymu, atominės energijos atpalaidavimas nesudarė naujos problemos. Seniai buvo zinoma, kad nuo to momento, kai suvereninė valstybė turės, is tiesu, dideliu energijos saltiniu, karas bus neįmanomas. Anot Einšteino, atominės bombos panaudojimas visiskai nesunaikintu civilizacijos. Jeigu dar prileistumėm, kad būsimam kare būtų panaudota atominė bomba, tai Einšteino nuomone, po tokio karo isliktu dar apie trečdali žmonių ir toks kiekis knygu, kad civilizacija galėtų būti atstatyta.

Nežiūrint to, priemoniu suradimas, kurios padarytu kara negalima, yra labai aktualus ir svarbus. To betgi, anot Einšteino, negalima atsiekti, nei atidengiant atominės bombos paslapties SSSR, nei patikint jos apsaugos UNO Atominės bombos paslaptis privalo būti tarptautinės vyriausybės nuosavybė, ir JAV turi tuojau pareikšti savo nusistatymą ir neatidėliojant perduoti atominės bombos paslaptį tokiai vyriausybei.

Tarptautinė vyriausybė privalo būti sudaryta is JAV, Didz. Britanijos ir SSSR. Tokios vyriausybės konstitucija privalo būti sudaryta derybu keliu, kuriose dalyvautu trys izymiausieji tu triju didziuju pasaulio galybiu atstovai. Priėmus konstitucija trims didziuosims valstybėms, ji būtų patiekta priimti ir visoms pasaulio valstybėms. Gi jos igyvendinimas neprivalas būti priklausomas nuo tu tautu pritarimo ar atmetimo.

Tarptautinė vyriausybė, kuri vadovautusi ta konstitucija, privalo turėti savo isimtinoj dispozicijoj visas problemas, susijusias su kariniu pajėgu panaudojimu. Kartu ji privalo tvarkyti vidujinius reikalus paskirose valstybėse, kad ateity nebūtų galimos tokios situacijos, kaip Ispanijoj ar Argentinoj, kur, prof. Einšteino manymu, mazuma terorizuoja gyventoju dauguma, o tai visuomet sudaro karo pavojų.

Reikia nepaisyti principu nesiskisti i vidaus reikalus paskirose valstybėse, sako Einšteinas, nes tai yra pagrindinė salyga taikai islaikyti.

Istorija teigia, kad sėnovės persai mokė savo sūnus triju dalyku: jodinėti, saudyti is lanko ir . . . sakyti teisybę. Teisybės saugumas ju buvo siejamas su laisvu žmogaus savoka, kuris gali sau leisti sakyti teisybę, o, reikalui esant, ta teisybę ir ginti.

Ir mes, mūsų amžiuje, kuriame vis labiau isiviespatauja melas, dar kalbame su pagarba apie žmones, kurie „turi pilietinės drąsos“, ir su panieka apie tuos, kurie „meluoja, kaip pasamdyti“.

Melas yra vergo ginklas, kurs amžinai užguitas ir paniekintas turi slėpti teisybę, kad isvengtų baumės. Todėl suprantama, kad melas labiausia plinta santvarkose, paremtose smurtu, priepauda, žmoniui „su pilietine drąsa“ persekiojimu, pataikavimu tironams. Tokiose santvarkose visad bujoja melagystė, nelabai vertinama, dažnai paspiriamą, dažniausiai suteikianti medžiaginės naudos.

Pagaliau XX amzius, kuriame viskas daroma pagal gigantiska mastą, kuriame — jeigu skolinama, tai milijardai, jeigu žudoma, irgi milijonai, jeigu skraidoma, tai padangėmis, jeigu smogiama, tai atomine bomba — tas XX amzius pakėlė melą i pilietinės dorybės laipsni ir ja suvalstybino.

Toliau, prof. Einšteinas pareiškė, kad tarptautinės vyriausybės igyvendinimo nereikia delsti, kol visose dargi svarbiausiose valstybėse bus sudarytos vidujinės laisvės ir demokratijos salygos. Dabar nėra dar galima ivesti Sov. Sąjungoj tokiu valdymo nuostatu, kurie yra JAV ar Didz. Britanijoj. SSSR gyventojai, prof. Einšteino nuomone, per daug atsilike ir neisauklėti politiniai, kad galėtų valdytis demokratinu daugumos principu. Tuo atveju tarptautinė vyriausybė privalėtų palikti mazumos valdzios principą.

UNITAI ATSISKYRĖ NUO VATIKANO

Rysium graiku-kataliku sinodo nutarimo Lvoze susijungti su pravoslavų baznycia, Vatikanas pareiškė, kad ta nutarima padarė tik keletas kunigu atskaldūnu, pasidavusiu sovietu spaudimui. Popiezius savo enciklikoj, isleisťoj paminėti 350 metų graiku-kataliku unijai su Romos katalikais, nurodė apie unitu persekiojimus vakaru, t. y., buv. Lenkijos Ukrainoj ir graiku-kataliku bei Romos — kataliku deportacija i SSSR giluma.

BBC rusu kalba pranesimai

Per BBC, kur teikiamos radijo valandėlės veik visomis pasaulio kalbomis, britu vyriausybės isakymu nutarė pradėdant kovą mėn. 24 d. daryti rusu kalbos valandėles. Ta fakta kelia visa britu spauda, pazymėdama, kad per Maskvos radija jau nuo seniai yra valandėlės anglu kalba. Laikrasciu manymu, rusikos BBC valandėlės, kurios teiks objektingas informacijas, žymiai prisidės prie britu gyvenimo ir politikos isaiskinimo rusu tautai. Lig siol, anot Londono laikrasciu, rusams tokios informacijos stigo, nes SSSR vyriausybė dažnai tendencingai ir vienasaliskai informavo savo piliecius apie Didziaja Britanija.

SVEICARIJOS DIPLOMATINIAI SANTYKIAI SU SSSR

Sveicarija lig siol buvo viena is negausiu valstybiu, kuri su SSSR nuo sovietu rezimo isikurimo ir isistiprinimo nepalaikė jokiu diplomatinu santykiu. Dabar Sveicarija savo ligsiolini nusistatyma pakeitė ir po daugiau

Hitleris, vienas didziausiu visu laiku melagių, pasikalbėjimuose su dr. Rausningu gyrė melą, kaip svarbu ginkla uzkariautoju ginklu sandėliuose. Taciau kartu perspėdamas, kad melas, jeigu norima su jo pagalba atsiekti 100% efekto, privalo būti toks gigantiskas, kad tiesiog kaip plyta kristų žmonėms ant galvos ir atimtu jiems samone. Tuomet jie yra linke itikėti.

Melo suvalstybinimas ir pakėlimas i valstybinės institucijos laipsni, i laipsni esminio santvarkos elemento-kazkur kitur ivykdyta. Kada nors sociologai tikriausiai mėgins istirti si idomu reiskini.

Kinu „Kankinimu Darze“ virs nuteistojo galvos pakabinatas varpas, kurs skambina, ir skambina, ir vis tuo paciu tonu be pertraukos . . .

Pasirodo, kad su tokiu pat pasisekimu virs visos tautos ar net eilės tautu galvu, galima monotoniškai be pertraukos sukauti kartojant, pav. „demokratija“, „fasizmas“, „fasizmas“, „demokratija“. . . . Ta suvalstybinta riksmo kartoja suvalstybinti garsikalbiai, suvalstybinti laikrasciai, suvalstybtos mokyklos, suvalstybinti teatrai, suvalstybtos baznycios. Pagal totalinio riksmo taktika marsiruoja kareiviai, soka balerinos, prakaituoja darbininkai, keikia valstieciai, ir iki paskutinio istvermės laso.

Kai kada uzsukame plokstele su kitokiais sūkais, pav. „sabotazas“, „kontrorevoliucija“ arba „spionazas“, „provokacija“ . . .

Vienas i kita zvairuoja: tėvas netiki vaikui, brolis broliui, draugas draugui. I sirdis isiskverbia abejonė . . . Bet kur ieskoti teisybės, jeigu visi ir viskas aplink meluoja . . . vieningu, suvalstybtu, totaliniu melu.

Suvalstybinto melo santvarkoj Teisybė yra uz istatymo ribu. Vienintelė teisybė yra melas. Vyriausybė budi ant sausumos ir jūru sienų ir eteryj, kad kartais tikroji teisybė kuriuo nors būdu ir kur nors nejuociomis nepakliūtų i valstybės vidu. Pilietis gimsta, gyvena ir mirsta, su tuo isitikinimu, kad visas pasaulis, tai gigantiska melagystė. Ir Dievas, ir artimo meile, ir Tautu Sąjunga, ir gerovė, ir tai, kad garo masina, kad elektra israsta vakaruose ir bendrai . . .

Priesu jėgos skverbiasi is visur ant jo; nori is jo atimti . . . Ka? Ne ta, ka turi, — nes nieko neturi . . . Atseit, tai, ka jam zada, kad kada nors turės . . .

O jis pats bijosi nuosavu itarimu, kad tie pazadaai tiek kartu netesėti, tai irgi tik . . . melas . . . totalinis melas.

(„DZ. P.“)

kaip 20 metu uzmezgė diplomatinis santykius su SSSR, tuo paciu pripazindama sovietu rezima. Artimiausiu laiku Sveicarija ir SSSR pasikeis diplomatiniais atstovais.

TURKIJA GINKLUOJASI

BBC pranesimu, is Ankaros, Turkija gavo is JAV 4 500 000 dolerių statyti moderniems aerodromams. Tu aerodromu statybai vadovaus žymūs amerikieciu ekspertai. Pirmieji aerodromai bus pastatyti Ankaroj, Konstantinopoly, Sirnoj ir Adenuose.

PADĖKA

Alt-Garges stovyklos lietuviai ir Komitetas su pirm. p. J. Smailiu „Laisves Varpui“ paaukojo 400 RM.

Nuosirdziai dekojam. REDAKCIJA

PADĖKA

Liubeko Lietuviu Gimnazija dėkoja Klaipėdos lietuviams moterims uz paauktus gimnazijai pinigų — 453,50 RM.

GIMNAZIJOS DIREKTORIUS

Sudie, Lietuva...

(IS KALINIO DIENORASCIO)

KAUNO S. D. KALĖJIMAS 1943. III. 17.

Kuris laikas, kai esu atkeltas į kamara Nr. 152. Tai viena iš geriausių ir svariausių kameru. Vietos taip pat pakanka, nes esame tik dvylika kalinių. Dalis iš kameros draugu išėina vietiniams darbams. Istisai dienai paliekame kameroje tik keletas. Dirbantiųjų kalėjimo bibliotekoje kolegu esame aprūpinami knygomis. Popietinėmis valandomis sulaukiame ir „Ateiti“.

Siandien kiek rūpėjau kelia „Ateityje“ tilpes atsiskaitymas, kuriame griežtai pasisakoma prieš „nusiapolitikavusius elementus“, kuris, kaip žalingas lietuvių tautai, siandiena esant izoliuojamas iš visuomenės tarpo. Prie to uždaroamas Vytauto Didžiojo Universitetas. Tai bausmė už nepavykusią lietuvių mobilizaciją ir bandytus steigti lietuviškus SS dalinius. Nuo minėtu dalinių organizavimo tuo būdu atsiskaitoma. Bet kas tie čia minimi izoliuoti? Į Kauno kalėjimą dar niekas iš ju nėra pristatytas. Gali būti, kad naujai areštuotieji čia iš viso nebus patalpinti. Gal jie laikomi gestapo daboklėse, juk jų Lietuvoje yra pakankamai. Bandome pas tarnautojus — prižiūrėjusius si ta sužinoti, tačiau ir tie nieko nėra dar iki siandien girdėję.

1943. III. 18 d.

Kaip ir kiekviena diena sūpukas mus pazardino 5 val. ryto. Susitvarke, už pusvalandžio gavome kavą ir ruošėmės testui diena toliau. O jos visos viena ir kita panasios. Tik staiga prasiveržė mūsų kameros durys ir išakoma man susirinkti savo „turta“ ir iš kameros išsikraustyti.

— Paleidimas? — paklausiu prižiūrėtoja.
— Nežinau, — atsako sis, — gestapo telefonu pranešė kalėjimo viršininkui, tuojau turi būti pristatytas ir vokiską SD (Saugumo policiją).
Po poros desimtu minuciu, atsiskaitęs galutinai su kalėjimu, sargybinio lydimas atsiduriu gestapo rūmose. Užsukame į kambari Nr. 62. Ten, kaip ir visuomet, sėdi SS-Sturmführer Müller. Jis pakelia akis nuo kaskokių popierių krūvos ir, peržvelgęs nuo galvos iki kojų mane, susunka:

— Jūs turėjote čia būti pristatytas viena valanda anksčiau — suprat! ...
— Tai ne mano kaltė, kada mane paėmė iš kameros, tada ir atvykau. Pagreitinti as nieko negalėjau ...

Gestapo karininkas kazka sumurmėjo po savo nosimi ir prie gretimio stalo sėdinciam SD pareigūnui isakė mane nugabenti kameron.

Cia kameras pažinau visai gerai, nes beveik kiekvienoje iš jų būvau jau po viena, kita nakti ir pernaktvojęs. Kadangi čia būvau patalpintas vienas, atsigules ant aplūzusi sūlo pradėjau galvoti, ka jie gali su manimi daryti toliau. Tačiau atsakymo neradau. Siek tiek buvo keistokas Müllerio priekaitas, kad as per vėlai pristatytas ju žinion.

Buvo apie 11 valanda, kai staiga prasiveržia kameros durys ir pro jas susivirsta visa eilė areštuotųjų. Ispūcijai akis, Vadinasi, būsiu jau ne vienas. Pasirodo, visi vilniečiai. Tik čia issi aiskinama, kad tai esama to „nusiapoliti kiau avusio ir izoliuojamo elemento“. Is viso ju 23, as 24-tas: Tumėnas Algirdas, Rakūnas Kazys, Kantvilas Aleksandras, Ciuberkis Jonas, Grigas Bronius, Buragas Petras, Liūdžius Antanas, Blazys Vincas, Mackonis Rapolas, prof. dr. Balys Sruoga, Tumėnas Vytautas, prof. Jurgutis Vladas, Malinauskas Jonas, Sernas Jonas, Butkus Vladas, Palubinskas Juozas, Kiskis Petras, Valiukevičius Jurgis, Masiulis Petras, Darginavicius, Adolfas ir Vladas, Kerpė Petras, prof. kun. Lipniūnas Alfonsas, Lenkaitis ir siaulietis Jonas Noreika. Jiems visiems, kaip

ir man, niekas dar nebuvo nieko sakes. Dabar visi kartu laukėme, kas bus toliau. Netrukus gavome visiskai puikius pietus, o vakare ir vakariene. Tikru ziniu apie savo padėti dar vis nesumediojame.

Turime ziniu, kad Kaune arestuota taip pat visa eilė asmenu, ju tarpe Mecislovas Mackevicius, Juozas Narakas, prof. dr. Antanas Starkus, prof. kun. Stasys Yla ir kiti. Taciau, kur jie yra dingę, nežinom.

Su nekantrumu laukiame ryt dienos.

1943. III. 19 d.

Is savo vargingu guoliu suklame gana anksti. Gauname pusrycius. Po ju mums pranesama, kad dar siandien turime atsidurti Tilzeje.

Prasiverus didziulems durims, po kurias turime is gestapo rumu iseiti į Kestucio gatve, isgirstame:

— I salis dairytis griežtai drauziama. I bet koki mėginima pasisalinėti bus reaguota ginklu. Supratote? ...

I paskutini klausima mes nė vienas neatsakome. Zinome, kad esame kaliniai ir jie, visagalio gestapo ponai, gali mus susaudyti ir be to.

Is saliu stovėjo su paruostais automatais dvi eilės SS vyru, kuriu tarpu turėjome pereiti saligatvi ir sulipti į cia pat stovincia masina. Vietos pakako visiems. Pagaliau riedame Kauno gatvėmis. Ankstoka. Zmoniu beveik nematyti. Prabėga senamiestis, Aleksoto tiltas, riedame toliau Suvalkijos sostinės Marijampolės link. Pakelyje sutinkame būri vaikų, traukiančių į mokykla... Jie ilgai atsigreže stebi mūsų masina. Kas jiems krenta į akis, nežinome.

— Jie užauge atidirbs už mus, — sako vilnietis rasytojas Rapolas Mackonis, — mus jau gana, — paragausime kitokios duonos...

Likimo draugui pritariame. Taip, jie užauge dirbs už mus, jei svetima ranka nepalies kada nors juos, kaip kad siandiena yra palietusi mus. Mūsų masina stabtelė ties Marijampolės kalėjimo vartais. Cia lipa dar penketas — tai marijampolietis: Valenta, Puskunigis, Budrys, Janusevicius ir Masaitis. Esame dabar jau 29. Sužija motoras ir Marijampolė pamazėle tolsta. Is paskos neatsilieka mėlynos spalvos automobilis. Prie jo vairo — i mus atgrežtas kul-kosvaidis — kai kas nervinasi...

Taip paliekame savo gimtąjį krašta. Kas zino, gal daugiau jau nebeisvysime jo. 9 val. 30 mi n privaziuojame Vokietijos — Lietuvos sieną. Mūsų masina sustoja. Kontrolė. Sargybos vyresnysis kontroliuojanciam rodo dokumentus. Pakyla sienos kartis, ir mūsų masina pajuda. Visi nusiimame kepure. Tyla, bet kiekvieno sirdis desimtis kartų kartoja:

— Sudie, tu mūsų brangioji Lietuva...

Salia manes sėdi vilnietis prof. kun. Alfonsas

BRITU KARINĖS VALDŽIOS PRANESIMAS

1. Britu Karinė Valdžia sudaro nauja organizaciją, kuri apims visą Pabaltijo tautinių komitetų, Pabaltijo Raudonųjų Kryžių veiklą. Bus leista veikti tik tiems komitetams ir organizacijoms, kurios atitiks naujai sudaromos organizacijos reikalavimus. Visi esantys Pabaltijo valstybių komitetai, neatsizvelgiant į ju rūši privalo kreiptis į kompetetingus Karinės Valdžios organus, kad patirtu, koku būdu jie gali būti įjungti į nauja organizaciją.

2. Visi veikiantieji komitetai, kurie nepaisys šio parėdymo, bus paskelbti nelegalūs ir privalės tuoj likviduotis.

Lipniūnas. Jis, kaip ir visuomet, nėra palūžęs ir sypsodamasis sako man:

— Istremis, sukis į kalėjimus, bet mūsų vietose bus tūkstantčiai, bus visa tauta. Jos niekas napajęs sukisti į kalėjimus ar koncentracijos lagerius...

— Taip, kunige Alfonsai, — pritariu jam, — bet juk vokiskasis gestapo turi pakankamai vietos milijonams... Mes esame tik lasas, tik dulkė...

— Taip, as tai suprantu, bet tai jiems nepavyks...

Mūsų pasnekėsi kazkas nutraukia.

Sėdime tylėdami. Tiesiog nerandame temu. Kalbėti dabar apie tai, kas mums visiems yra brangiausia ir ko siandiena netenkame, yra daugiau negu skaudu...

Masina rieda Tilžės gatvėmis. Cia pat ir teismo kalėjimas. Pasitinka keletas gestapo ir kalėjimo pareigūnų. Isako visiems islipti. Is visu pusių apsupta auksta mūro siena ir geležiniu virbu tvora. Cia pat koridoriuje esame isrikiuojami ir supazindinami su kalėjimo tvarka. Po to laiptais vedami į virsu. Patalpini kameroje Nr. 110. Tai buvusios bažnyčios patalpa. Dar ryski yra altoriaus vieta ir ant sienos israšyti zodziai: „Ateikite pas mane jūs, kurie vargate ir esate apsunskinti, as jus atgaivinsiu“...

Kalbos nesimezga. Kiekvienas, uzsidares savame pasauly, paskesta mintyse. Visi dar tebegyvename tenai, kur palikome ateinanti pavasari, kur liko gimtinės, mūsų kojomis istriptyti keliai ir pilkieji vieskeliai. Ar grisme jais dar karta — nežinome. Gal grisme, bet... ne visi... Kazkas lūpine armonikėle uzgroja pazistama melodija:

„Nurimk, sesut, gana raudoti, nusluostyk asaras gailias...“

Pro grotomis apkalta langa į vidu verziiasi pietu saulės spinduliai, girdime kai sucirskia už lango kregždės. Mes joms pavydime. Pavydime laisvės ir erdvės...

JONAS RIMASAUŠKAS.

TARPTAUTINIS TRIBUNOLAS JAPONIJOJE

Tokio mieste sudarytas panasus į Nūrnbergo teisma, tarptautinis tribunolas, kurs teis japonu karo nusikaltėlius.

Teisėju kolegija sudaro: kanadietis Dougol, kinietis Juono Mai, prancūzas Rentburger, olandas Roling, zelandietis Northeroft, sovietas Zarianow, anglas Lordas Petrick ir amerikietis Higgins.

Tribunolas teis 100 japonu karo nusikaltėliu, ju tarpe 7 generolus. Visi tie nusikaltėliai dabartiniu metu sėdi Tokio kalėjimuose. Dauguma suimtuju yra garsiajame Sugomo kalėjime, kuri sudaro eilė baltu pastatu siaurinėje, bombu sunaikintoje Tokio dalyje. Vienas japonu karininkas, paleistas is Sugomo kalėjimo, dienrastyje „Asahi“ apraso kaliniu gyvenima.

Kasdien 6 val. ryto i cėles ateina amerikieciu sargyba ir saukia: „Ei Toju, kelkis“. Visi keliasi ir pradeda tvarkyti savo cėles. Cėlėse sėdi po sesis kaliniai. Visi jie be jokiu privilegiju privalo eilėje laukti maisto davinio. Tik tai japonu imperatoriaus gimnastais, kunigaikstis Nashimoto yra atleistas nuo cėlės valymo ir plovimo. Kaliniai dažniausiai zaidžia kortomis ir sachmatais.

Buves teisingumo ministeris Hiromasha Mahuzaka, kuriam ministeriaujant pastatytas Sugomo kalėjimas, pasakė: „Jeigu anksciau būciau zinojęs, kad sėdėsiu sitam kalėjime, tikriausiai būciau liepes padaryti daugiau patogumu.“

Lenku kariuomenės užsieny demobilizacija

Britu už. reik. min. Bevinas kovo 20 d. britu parlamente padarė pranešimą apie lenku kariuomenės dalinius, kurie lig šiol yra britu karinės vadovybės žinioje. Bevinas pareiškė, kad pastaruoju laiku britu ministeris pirmininkas Attlee ir jisai pats turėjo išsamiau ir atviru pasitarimu su lenku gen. Andersu ir kitais aukštais karininkais, lenku kariuomenės daliniu ateities reikalui. Tu pasitarimu metu prieita išvados, kad toliau lenku kariuomenės daliniai negalės likti tokioje padėtyje, kaip dabar, tai not Bevinu, pripažinęs ir gen. Andersas. Todėl britu vyriausybė nutarė kiekvienam lenku kareiviui išteikti rastus: britu užsienio ministerio laiska ir laikinosios lenku vyriausybės Varšuvos pareiskima. Bevinas savo laisuke lenku kareivių ragino grįžti į tėvyne, kad prisidėtų prie atstatymo. Kartu betgi pareiskia, kad tie, kurie atsisakys grįžti, bus demobilizuoti ir britu vyriausybė jiems bei jų seimams ir giminėms padės isikurti britu imperijoje, kad jie galėtų pradėti naują gyvenimą. Varšuvos vyriausybės raste, kuri Bevinas apibūdino kaip patenkinama, pareiskia, kad grįžtanciu iš užsienio lenku kareivių atžvilgiu nebusiančios taikomos jokios represijos ir bausmės, iskiriant tuos kareivius, 1) kurie tarnavo anksčiau vokiečiu kariuomenėje, 2) yra kaltinami kaip isdavikai ir 3) yra padare kuriu nors kriminaliniu musikalitimu. Tie, kuriems netaikomi nei vienas is tu punktu, bus lygiai traktuojami su kitais demobilizuotais

lenku kariuomenės daliniais, kovojusiais SSSR armijoje.

Toliau Bevinas kalboje, pareiškė, kad Britanija, kaip Jaltos konvencijos signataras, nenustos interesavusi padetimi Lenkijoje ir Lenkijos atstatymu. Be to, Bevinas pabrėžė lenku kariuomenės daliniu, kurie buvo pirmutiniai D. Britanijos sąjungininkai, nepaprastu didvyrskaumu, kovoj už bendra reikala ir viso parlamento vardu isreiskė iskilminga pagerbima, pazymėdamas, kad tu kariu atžvilgiu britu tauta yra isipareigavusi ir privalanti jiems visokeriopai padėti. Kartu Bevinas kreipėsi į parlamento atstovus, prasydamas, kad jie neagituotu lenku kariu negrįžti į savo tėvyne ir pabrėžė, kad nutarimas apie demobilizacija, esa, padarytas ne vieno kieno nors spaudimo ar svetimu agitacijos itakoj, bet iseinant is bendru britu politikos nuostatu. Jeigu lenku kariai butu britu pilieciai, tai jie butu buve jau seniai demobilizuoti, kaip tai padaryta su daugeliu britu kariu.

Visa britu spauda su „The Times“ priesaky apibūdino Bevinu pareiskima, kaipo protinga ir sveikintina.

Demobilizacija palies 300.000 lenku kariu ir užsities keleta mėnesiu. Kartu su demobilizacija bus likviduoti ir lenku kariuomenės daliniu spauda, susidedanti is keliolikos dienrasciu, savaitrasciu ir mėnesiniu zurnalu.

12000 sąjungininku stebės Graikijos rinkimus

Kovo 31 d. Graikijos visuotinius rinkimus stebės 12000 britu, amerikieciu ir prancūzu specialiu valdininku. Buvo ir SSSR vyriausybė pakviesta pasiusti savo stebėtojus, bet pakvietimo nepriėmė. Sąjungininku stebėtojai, kuriems vadovauja speciali komisija, suskirstyti į 240 grupių, kurios patikrina rinkimu teisinguma ir besaliskuma 3000 vietoviu.

Graikijos kairieji ekstremistai, vadovaujami komunistu partijos, rinkimus boikotuoja todėl, kad rinkimai nebuvo atidėti dar dvieji mėnesiai. Nežiūrint boikoto, Graikijos vyriausybė, patariama Britu už. reik. ministerio Bevinu, nutarė rinkimus ivydyti kovo 31 d. Graikijos min. pirmininkas pareiškė, kad jeigu neivyks kokie nors nuo vyriausybės nepriklausia dalykai,

kurie galėtų rinkimus sutrukdyti, tai tinkamai bus ivykdyti numatytu laiku.

La Guardia — vyr. UNRRA direktorius

Buv. New-York Gubernatorius La Guardia paskirtas UNRRA vyriausiu direktorium vietoj dėl nesveikatos pasitraukusio Herbert Lehmano.

BBC pranesimū, Britu okup. Vokietijos zonoje nuo balandzio mėn. 1 d. bus padidintos mėsos, žuvies ir cukraus normos, o sumazinta kavos ir marmelado. Apie duonos ir miltu bei kruopu normas bus paskelbta vėliau.

Siurpus skaičiai

„Le Monde Illustré“ paskelbė labai idomių skaičių, vaizduojanciu būkle, kurioj yra didžiausios pasaulio valstybės, karui pasibaigus.

Gyventoju skaičius:

Kinija	— 460 milijonu
SSSR	— 170 „
JAV	— 132 „
D. Britanija	— 46 „
Prancūzija	— 40 „

Zmonių nuostoliai per karą:

SSSR	— 7,5 mil. kariu ir 10 mil. civiliu
Kinija	— 2 „ „ „ 3 „ „
D. Britanija	— 250 tūkst. „ „ 60 tūkst. „
(be imperijos)	
Prancūzija	— 60 „ „ „ 160 „ „
(be imperijos)	
JAV	— 300 „ „ „ — —

Sunaikinimo rezultatai:

SSSR visai isdeginta 2 mil. kv. km., 1,8 tūkst. kv. km. plota uzimanciu fabriku, mokyklu ir gyvenamuju namu miestuose, 2 mil. gyvenamuju namu kaimuose. D. Britanijoje 210 tūkst. namu visiskai sunaikinta, 260 tūkst. namu tiek sunaikinta, kad netinka naudoti, ir 4,1 mil. namu apnaikinta.

Prancūzijoje 47 tūkst. pastatu visiskai sunaikinta, 1,4 mil. pastatu is dalies apnaikinta.

Karo islaidos:

JAV	— 240 milijardu doleriu
SSSR	— 525 „ „ rubliu
D. Britanija	— 25 „ „ svaru
Prancūzija	— 600 „ „ franku
Kinija	— suma dar nenustatyta

BERLYNAS. Kovo mėn. 17 d. Kontrolinė Taryba nutarė ivesti Vokietijoje 8 val. darbo diena (48 val. per savaitę). Tai neliecia darbininku ūkiuose ir karinės valdzios istaigose.

LENKU ŽURNALISTU SUVAZIAVIMAS VOKIETIJOJE

Eppsteine, netoli Frankfurto prie Maino, kur yra Vokietijoje, esanciu lenku žurnalistu namai, ivyko lenku žurnalistu iskilmingas susivaziavimas. Susivaziavimas isteigė lenku žurnalistu sąjunga, kurios pirmininku isrinko Klaudijus Hrobys. Susivaziavimas priėmė sąjungos statuta ir visa eile politiniai-ideologinio pobūdžio nutarimu, kuriuose pasizadejo ir toliau kovoti už Lenkijos laisve ir nepriklausomybe. Tose nutarimuose vienintelė ir teisėta lenku tautos reprezentacija pripazinta tik lenku emigrantine vyriausybė Londone, kurios parlamentarui Rackeviciui ir ministeriui pirmininkui Areisevskui pasiusti sveikinimai bei istikimybės ir lojalumo patikimai.

Suvaziavimo dalyviai — daugiausiai tai vaka — rykscia ivokieciu koncentracijos stovyklu kaliniai ir lenku nelegalios spaudos buvusieji vadovai ir bendradarbiai. Lig šiol lenku tautos kovose už laisve ir nepriklausomybe zuvo per 300 lenku žurnalistu.

LIETUVISKOS UZGAVĖNĖS

Kovo 5 d. Sievershuettenu lietuviu stovyklos kalbu kursu klausytojai su savo lektoriais atsventė lietuviskias užgavėnes. Sveciai buvo sutikti lietuviska muzika. Mokyto. v. Ant. Mingėla priminė Tėvynėje anksčiau praleistas užgavėnes ir jų papročius. Sveciams besivaisinant, jaunimas atliko propra. Ypac suzavėjo mazuju-Nikolės Pankauskaitės ir Giedrės Jankonytės pasoktas suktinis. Skambaus juoko audra palydėta kursantu Alg. Masiulio ir Ed. Vylūno improvizuota daina „Ant kalno karklai siūbavo“. Padeklamavojonas Maciūnas, I. Pizarevaitė, Giedrė Jankonytė ir sesutės Nijolė ir Zita Penkauskaitės. Pabaigai paskaitytas humoristinis laikrastėlis.

(G. J.)

Jaunimas pavasari...

Apie naktį ir tėvyne

A. JASAS

Plauk, naktie, i kalnus, glusk i nykiazeme,
kur žmogus is vargo vargai kraiti krovė...
Svetimoj pastogėj, taip akiai suleme,
supasi i vaizda sapnas ir tikrovė.

Jau visi klajūnai nakvynėle rado:
pauksčiai-virbo gūzta, žmonės-lino guoli.
Gliando amžiu misle tyluma be zado...
Budi laisvės mintys baily ir drasuoly.

Ten, kur drengė audros Nemunėlio kranta,
laisvo tguo smėly vargo neužarus,
mūsų broliai raso kraujo testamenta,
kad Kancia ir Meilė-du vardai nemarūs.

Azuola sesėliuos juodos varnos plazda,
tartum pakaruokliu vėlės susirinke.
Pasidėk kuprine ir keleivio lazda,
sios dainelės zodziu, mielas dalininke!

Ten, kur silas gaudzia, o žėskėciai gelia,
kur Giedraiciu zygiui juodbėrio ieskojais,
per laukus, per pievas, per kapu kalneli
i namus sugrisim kraujo uogienojais...

Svetimoj pastogėj taip siurpu ilsėtis,
kai sirdis tig skausmo tėviskėn panūdo!
Naujo kraicio laukia po kleveliais klėtys;
ilgis sodai ziedo, laukia dirvos grėdo.

JONAS NEVARDAUSKAS

Ziemos vakaro egzotika

O kas nusiųs minciui si mano kelia?
Paskendo debesuos mėnulio pilnatis.
Jau baigia degi pravirkusi žvakėlė.
Suklups ramybe nesanti naktis.

Skubėkite jausmai palike viska.
Sirdies gelmiu ateikit mintys cia.
Ten kur laukai Tėvynės meile tviska,
Nuskryskite svajonės ilgesio naktica.

Priekit tyliai, tyliai jus prie lango, —
Praskleide ledo rozes zvelkite stiklan.
Jei bus uzkeltos plieno stangos,
Geriau jau nepraneskit man.

Ten užbarstykit sidabrinėm snaigėm,
Krauju nulietus vargo lakelius.
Kur prie upelio akmenėliais zaidėm,
Papuoksit syruonėlius berzelius.

Kai moterys gris vieskeliu snieguotu;
Kai aidas nuaidės Bernelio Misiu,
Suklaupkit prie smulkelio apsarmoto,
Gimti laukai pajus, kad gyvas as esu.

Isvyde motina ar broli gyva,
Juos isbuciuokit mano tremtinio vardu.
Varpais sutike rytmeti ankstyva,
Jam prizadėkite pavasario ziedu.
Lübeck, 1945 m.

Dabartinė pramonė Lietuvoje

1944 m. karo veiksmu metu Lietuvoje daugelis pramoniniu imonių buvo sugriauta.

Bėje, tekstilės pramonė liko beveik sveika. Tekstilės pramonė Lietuvoje siuo metu sudaro apie 80 imonių ir dirbtuvių su apytikriai 6000 darbininku. 90 procentu siuo imonių sudaro verpimo ir mezgimo dirbtuvės su 5—50 darbininku. Stambiausios imonės Kaune yra: „Litex“ (vilnionių audinių fabrikas) su apie 800 darbininku, „Kauno Audiniai“ (silkų audinių fabrikas) su apie 1400 darbininku, „Drobė“ (vilnų audinių fabrikas) iki 1945. XII. 1. neveikė, dėl vokiečių padarytu sugadinimu, bet nuo 1946. I. 1. turėjęs pradėti darbą dirba apie 800 darbininku, „Flora“ (kojinių ir trikotažo fabrikas) apie 400 darbininku, „Silva“ apie 400 darb., „Lima“ apie 300 darb. Rokiskio apskr. veikia: „Juodupė“ (vilnionių ir medvilnės audinių fabrikas) su apie 400 darbininku, o Plungėje, linų audinių ir verpalų fabrikas apie 300 darbininku.

Apie 80 procentu visu tekstilės gaminių (vilniniai, medvilniniai, dirbtino silko, ir lininiai audiniai, trikotaziniai, gaminiai, kojinės,

pirstinės, vilniniai baltiniai, megztiniai) išvežama.

Be to, apie 3000 to. linų pluosto irgi eksportuojama.

Išliko ir metalo apdirbimo pramonė bei odos pramonė (du dideli fabrikai: Siauliu mieste). Sunaikintas elektrotechnikos fabrikas Vilniuje, celiuliozės ir medžio apdirbimo fabrikai Klaipėdoje, modernisks popieriaus fabrikas Petrasėnuose prie Kauno, du cukraus fabrikai (is 4-ju), 2 moderniski mėsos fabrikai Tauragėje ir Siauliuose. Sugriauta istisia eilė pieninių. Neveikia spirito gamybos imonės. Tabako ir alaus imonės teveikia 50 procentu prieskarinio masto.

Apskritai, paėmus Lietuvos pramonės pajėgumas (gamybos prasme) tesiekia 50—60 procentu prieskarinio meto. 90 procentu gamybos eksportuojama. Reikia manyti, kad pramonės pajėgumas gali padidėti atstacius dali sugriautu imonių ir pristacius is Rusijos reikalingu zaliavu bei kuro. Sis gamybos padidėjimas nepakels Lietuvos ūkio nasumo, nes, kaip minėta, 90 procentu gamybos išvežama.

Zemesnioji technikos mokykla Liubeke

Artillerie Kasernė Baltijos tautu stovykloje steigama zemesnioji technikos mokykla. Ten pat gautos patalpos klasėms ir dirbtuvėms. Prasymu paduota apie 120. Numatomi sие skyriai: statybos, su staliu, dailydziu, mūrininku poskyriais; mechanikos su saltkaviu ir auto-mechanikos poskyriais ir elektro-technikos su elektro instaliacijos ir elektro-mechanikos poskyriais. Mokslas pradėdamas dar sia savaite. Mokykla energingai organizavo inž. St. Naiskauskas, kurs yra josios direktorius.

Kovo 20 d. lietuvių gimnazija baigė antrąjį mokslo trimestrą.

IS LÜBECKO STOVYKLU GYVENIMO

Lietuvių stovykla „Lithuania 4“ teturėjusi apiel 30—50 gyventojų uždaryta. Stovykloje gyvenė lietuviai apgyvendinti Baltijos tautu stovykloje. Artillerie Kasernė, kuri siuo metu yra didžiausia lietuvių stovykla Lübecke.

Lübecko stovykloje „Meesen“ Kasernė istiegta siuvykla. UNRRA „Meesen“ Kasernė

SIS BEITAS

SV. KAZIMIERO GARBEI AKADEMIJA

Lietuvos Globėjo Sv. Kazimiero garbei Itzehoe lietuvių stovykloje kovo 4 d. suruosta akademija. Paskaita laikė J. Eidukas.

DP UNIVERSITETAS MÜNCHENE

Münchene atidarytas pirmasis UNRRA-universitetas DP asmenims Vokietijoje. Burger Brau Keller vykusiose iskilnėse dalyvavo karinės valdzios, UNRRA-os ir civiliniai pareigūnai ir gausi auditorija ivairiu tautybiu klausytoju. Gen.lt. Lucian K. Truscott ir prof. Otmar Pirkmajer pasirasė universiteto akta. UNRRA-os universiteto steigima suplanavo uzs. studentu liga, kuri atstovauja 13 tautybiu studentus ir mokomaji personala.

HAMBURGE

Kovo 14 d. naujai istiegtame Fabaltijos tautu universitete oficialiai pradėtos paskaitos.

LITERATūros VAKARAS MEER-BECKE

Kovo mėn. 5 d. Meerbecko skautu iniciatyva buvo suruostas literatūros vakaras. Savo kūrinius skaitė is Cellės literatai St. Laucius, J. Kuzmickis ir vietos literatūros mėgėjai V. Ramūnienė ir P. Eskaitis. Kuzmickio kūrinius paskaitė Valentinas.

KULTūros SAVAITĖ

Kovo pradžioj Wuerzburgo lietuviai suruosė kultūrinė savaitė. Buvo vaidintas Kazio Binkio „Atžalynas“, be to, gastroliavo latviu baleto trupė, koncertavo lietuviu meno trupė ir kt.

GASTROLĖS PO BAVARIJA

Wiesbadeno lietuviu meno trupė isvyko gastroliu po Bavarija. Gastrolės truks visa mėnesi. Amerikieciū karinė valdzia siai trupei kelionės metu leido naudotis dviem keleiviniais vagonais.

LATVIO OPERA

Latviu kompozitorius Norvil parasė opera, vaizduojanti lietuvių ir latviu kovas su vokieciū okupantais.

IS NEUMUENSTERIO

Pradžios mokyklai vadovauja mokyk. Matulaitis. Veikia visi 4 skyriai. Pradžios moksals Neumuensteryje privalomas.

Nuo nauju metu cia veikia progimnazija, vadovaujama p. Ciziūno, zinomo pedagogo. Moko 10 mokytoju.

Daznai stovyklose rengiamos paskaitos. Pernai tokiu paskaitu buvo 19. Misriam chorui vadovauja Beinorius, vaidybos būreliui — Vilniaus teatro aktorė Ks. Dauguvietytė, o tautiniu soku grupei — J. Kviecinskaitė. (K. T.)

MEERBECKO SACHMATU TURNYRAS

Meerbecke baigtos idomios platesnio masto sachmatu varzybos, kuriose dalyvavo: 6 latviai, 4 lietuviai, 2 estai, 1 ukrainietis ir kt. Is zinomesniu sachmatininku buvo sие: Arlauskas, Skėma, Tautvaisa, Bogenko ir kt. Pirmoji vieta pelnytai teko Bogenko, antra ir trecia-Arlauskui ir Endziliniui.

LIETUVIAI ESPERANTININKAI

Esperanto kalba vėl leista vartoti Vokietijoje. Tad yra reikalsas istiegti Vokietijoj gyvenanciu lietuviu esperantininku draugija, uzmegsti rysius su Tarptautine Esperanto Lyga (IEL), Londone ir Universaline Esperanto Sajunga (UEA), Sveicarijoj.

Visuesperantininkus prasau registruotis siuo adresu: Pakstaitis Stasys, (16) Allmenfeld über Gernsheim, Kreis Groß-Gerau (Hessen).

stovyklos gyventojams suorganizavo prancūzu kalbos kursu.

Lietuvių stovykloje „Lithuania 7“ (Moltke 1a) veikia anglu kalbos kursai. Kursuose moko p. Didzienė.

RALPH HEWINS

Ivano kelias atgal

Puskarininkis Ivanas Ivanovicus jau baigia savo ilgą kelionę iš Vakarų Europos į Rusiją, kur dalyvaus „rinkimuose“ i aukščiausiąją tarybą, paskirtuose sekmadienį, vasario 10 dieną.

Ivanas Ivanovicus yra 23 metų amžiaus. Jis kovojo nuo Stalingrado iki Berlyno, o dabar yra demobilizacijos laikotarpyje. Buvo didvyris: raudonosios armijos politrukai nuolatos kalbėdavo, kad save laikytu didvyriu. Panasiai, kaip ir jo ginklo draugai — vakariečiai sąjungininkai, Ivanas Ivanovicus, būdamas kariuomenėje nedaug teturėjo kasdieninių rūpesčių. Bet už tai, tapęs civiliu, jį turi daug. Kariuomenėje nereikėdavo savarankiskai galvoti: pakako klausyti isakymu, ir tau nei maistas, nei drabužis, nei pastogė nerūpi. Dargi alga reguliariai mokėdavo. O, be to, buvo galima penėtis iš tu gėrybių, kurias Hitleris paliko Europoje.

BERGZDI LUKESCIAI

Ivana lydėjo laimė: jis nebuvo viena iš tu septyniolikos milijonu karo arba koncentracijos stovyklų aukų. Jis liko gyvas, sveikas ir nuo gegužės mėnesio gyvena pasipuoses didvyriūnugalėtojo garbe. Dabar visa tai baigiasi, — galvojo Ivanas, ir klausia saves, kas toliau bus. Is nuosavo turto nedaug liko: beveik tiek, kiek su savim nesiojasi. Juk ji nuodugnai apvalė. Didžiai nustebes, jisai žiūrėjo, kaip politrukai is demobilizacinių stovyklų pasisavino visus, Vokietijoje isgytus, daiktus: matracą, puikų vokiską radiją ir dviratį. Visus tuos daiktus, su tokiu vargu gabentus is Berlyno. Nuo politruku pavyko issaugoti tiktai rėnkini laikrodėli ir aukšni zieda...

Tėvyneje Ivanas negavo ne tik drabužių, kuriais galėtu pakeisti sudrėkusia uniforma, bet ir reikalingiausiu daiktu, kad atstytutu Rytų fronte karį sunaikinta buta. Valdžios organai dargi nesugebėjo suieskoti jo dingusios seimos, apie kuria težiojo tik tiek, kad pries vienerius metus ji buvusi „kazkur Azijoje“. Todėl juo labiau Ivanas artėja susalusių keliu i gimtąjį sodziū, tuo labiau jautiasi vienisas ir nusivylęs. Is demobilizacinės stovyklos tikėjosi išeiti po 2 ar 3 savaitiu, o tuo tarpu, ten islaikė nuo rugsėjo mėn. iki Kalėdų.

NEMALONUS NUBUDIMAS

Po pirmo ir antro tardymo, tikrinancio jo ispūdžiū is Vakarų Europos ir jo tikėjima komurizmo stiprumu, Ivanui reikėjo kasti žeme sustiprinimams, daromiems isilgai Kurzono linijos. Reikėjo kasti beveik taip pat, kaip ir vokieciū karo belaisviams. Tai buvo žiaurus nubudimas...

Dabar, norėdamas siek tiek atsikvėsti ir atgauti dvasios stiprybės, susalusių ranka ciupinėjo milinės kisenėje sudėtus per karą gautus medalius. Pasijunta siek tiek geriau. Toj pat milinės kisenėje užciumpa ir 100 rublių, kuriuos iteikė kartu su demobilizaciniais popieriais stovykloje. Tiesa sakant, tai nedidelė suma, bet už ja galima gauti degtinės stikliuka. Artimiausioj pakelės smuklėje isgers...

Gurksnomadas degtinė, Ivanas zvalgosi po smuklės sienas. Visur spalvoti plakatai, skelbia, kad kiekvienas privalo balsuoti. O plakatuos su Stalino atvaizdu irasas: „Sovietu Sąjungos isgelbėtojas nuo fasizmo.“ Sugniauzytam „Izvestiju“ numery Ivanas randa kandidatū i Auksc. Tarybą pavardės. Aisku, Stalinas, Molotovas, Berija ir visi kiti politbiuro nariai. O toliau ilgas generolu sarasas. O dar toliau intelektualai.

INTRIGUOJANCIOS PAVARDĖS

Daugelis pavardziū Ivanui žinomos. Taciau truputi intriguoja 30 policijos generolu, renkamū i Auksc. Tarybą, pavardės. Daugelis tu

pavardziū pirma karta girdimos. Ivanas atsimena, kad pirmojoj Auksc. Taryboj buvo tiktai vienas policijos generolas, būtent GPU sefas Nikolajus Jerovas, 1938 m. atleistas is pareigu. O siandien, berods, negyvas arba uzdarytas beprotnamy. Po jo sekė mars. Lavrentijus Pavlovicius Berija, paskirtas pastaruoju metu tiksliau nežinomom vietom „labai svarbiems darbams“. Dabar gi Ivanas mato, kaip po Berijos karjera daro jo ipėdinis gen. pulk. Sergejus Nikolajevicius Kruglevas, taip pat irasytas i kandidatū sarasa. Tai atrodo visiskai aisku ir suprantama. Taciau ka gi tame sarase veikia kiti policijos generolai? Be to, kas tie žmonės? Maskva, Leningradas, Gudija ir Vid. Azija zada būti Auksc. Taryboj atstovaujamos 2 policijos generolu is kiekvienos apygardos. Tai atrodo protinga, — galvoja Ivanas. Turtingiausia Rusijos provincija Ukraina, beveik dominija, turinti savo atstova UNO, bus atstovaujama vieno policijos generolo, — skaito toliau Ivanas. Tai nevisai telpa Ivanu galvoj, bet pagaliau sutinka ir su tuo, ir mano, kad tokia jau, matyt, laiko dvasia. Toliau „Izvestijose“, rasama apie mazas salis, kurios neseniai su „džiaugsmu ir entuziazmu“ prisijungė prie Sovietu Sąjungos. Kiekviena tu saliu zada pasiusti i Auksc. Tarybą po viena ar du policijos generolu. Tos salys—Estija, Latvija ir Lietuva. Gal būt, tai atsitiktinumas, kad mazos pasienio respublikos pietuose, kaip Gruzija, bus atstovaujamos vieno policijos generolo, o Azerbeidžanas, apie kuri tiek sovietu spaudoj rasyta, pasius net tris policijos generolu.

Ivanas jokiū būdu negali susigaudyti toj keistoj painiavoje ir pagaliau mano, kad juk jisai neturi nieko bendro su visa tuo. Tai yra didžiūju sovietu vadu reikalas. Patyrimai, igyti demobilizacijos stovykloje, Ivana ismokė, kad politika — pavojingas dalykas. Vienintelė jo pareiga, tai balsuoti ir tuo būdu atsikratyti visu tu bėdū. O pagaliau, argi is esmės yra koks skirtumas? Auksc. Tarybą susaukiama karta per metus kad, plojimais priimtu vyriausybės pateiktus istatymu projektus. Kiekviena teikia sesija trunka neilgiau trijų savaičiu. Nepaprastos gi sesijos, kurios labai retai sukieciamos, priima tiktai tokius istatymus, kaip pav. praeitu metu birželio mėn. istatymas apie pirmąją demobilizaciją

Tokiose mintyse paskendes, Ivanas atsikvėsojo tiktai tada, kaip kazkoks partijos narys ispraudė i ranka atsisaukima. Tinkamu pareigos supratimu Ivanas ima skaityti: „Pas mus nėra klasiū nei grupiū, kurios gintu nuosavus, egoistinius interesus visuomenės saskaiton. Balsavimas pirmiausia privalo būti sovietu visuomenės vieningumo manifestacija“. Toks klausimo nustatymas atpalaiduoja Ivana nuo perdaug sunkaus ir itempto galvojimo: viskas, kas nuo jo priklauso, tai atidavimas balso uz Stalina ir komunistu partija. Kitokio pasirinkimo nėra.

O po to, kai Ivanas zaviavo per Maskvą, tai kiekvienam zingsny tiesiog kalta i galva apie balsavimo pareiga. Agituota diena ir nakti. Kiekvienam 1500—2000 balsuotojų sudaryti agitaciniai centrai. Is propagandiniū saltiniu

Sovietuose — ministeriai

Posėdžiaujanti Kremliuje Aukščiausioji Taryba, naujai isrinkta, be kitko, padarė ir Sovietu konstitucijoje pakeitimu. Panaikinta spaliu revoliucijos 1917 m. sukurta liaudies komisarų institucija ir jos vietoj isteigiama ministeriū institucija. Naujai sudaryto SSSR ministeriū kabinetu pirmininku paskirtas Stalinas, kurs kartu eis ir krasto apsaugos ministerio pareigas. Be to, Stalinas ir toliau lieka generaliniu SSSR komunistu partijos Centro Komiteto sekre-

Ivanas suzino, kad visi 100 milijonu rinkiku painformuoti, jog kandidatus i Auksc. Tarybą gali isstatyti ivairios organizacijos, darbininku tarybos fabrikuose, kolchozai, prof. sąjungos, kooperatyvai, jaunimo organizacijos ir kultūrinės draugijos. Taciau Ivanas negali suprasti, kuriems galams tiek daug zodziū, juk kiekvienam zinoma, kad kiekvienas kandidatas privalo būti komunistu partijos patvirtintas. Kuriems galams visa ta procedūra?

Taip galvojo Ivanas pakeliui i savo gimtąjį kaimą, kuris yra kitoj Maskvos upės pusėj. Kaime tuo tarpu pasklinda zinia apie Ivanu grizimą. Kaimynai nutaria surengti Ivanui ir keletui jo draugu iskilmingą sutikimą su degtine, muzika ir prakalbonimis.

Ryto meta po sutikimo Ivanas atsbudo su skaudancia galva nekurentoj ir su kiauuru stogu troboj. Dar kazkokios dvi seimos gyvena to troboj, o kiekvienam kambarelyj miegojo po tris — keturis žmones. Taciau Ivanas nesiskundė. Juk pats Stalinas pareiskė, kad Europos Rusijoj milijonai žmoniū neturi pastogės. Tiesa, netgi i vietinė spauda pilna skundu ant pasiūtusios biurokratijos apskrityse uz bloga demobilizuotu kareiviū traktavima. Taciau Ivanas nori ismėgint savo laime.

RINKIMAI — PIRMUTINĖ PAREIGA

Visu pirma Ivanas iesko savo daiktu likuciu, bet užgriuvusioj troboj randa kazkokiū azijatiskū tipu rinkini, kurie dedasi jo naujais seimininkais. Dėl to nueina pasiteirauti i informacijū skyriū, kur islaukes keleta dienu atsakymo, suzinojo, kad pazadėta ilgalaikė paskola namo remontui. Tai Ivanui liko truputi vilties, bet daugiau nieko, nes liko neispresti statybinės medžiagos klausimai. O medžiagos, kaip Ivanas patyrė, nei kiek nėra. Tuo tarpu Ivanui liko tiktai viena pareiga: balsuoti. Ivanas nepazista kandidata bet vistiek privalo už jį balsuoti. Balsuos, nes visa sovietu propagandos masina liepia balsuoti, o „namu komitetas“ veda tikslia nebalsojanciu registracija. O be to, atsimena, kad po 1937 m. rinkimu tie, kurie nebalsovo, daug vargo, isgaudami maisto korteles. Rinkimu komisiuoj antspauduojamas kiekvieno balsuotojo pasas ir iteikiama spalvota kortelė su kandidatų pavarde. Ta kortelė balsuojantis imeta i urna, kuri taip padaryta, kad kortelė kristu ant pries jos imestos korteles. Tuo būdu apskaitant balsus labai lengva atrasti eventualu autoriu, padariusi kritiska pastabą apie kandidata arba sovietu vyriausybę.

STALINO TIKRAI NELIKVIDUOS

Ivanas, kaip tipiskas rusu valstietis, imes savo kortelę be jokiū priearu. Tuose rinkimuose vienas dalykas yra absoliutiskai tikras, kad Stalino taip nesulikviduos, kaip sulikvidavo Churchillį. Vistiek, ka galvoja apie krasto atstatymą visi ivanai ir ivanovnos. Jie visu 100 procentu balsuos uz Stalina ir komunistu partija, renkant i Auksc. Tarybą ir tautybiū tarybą. Visai galima, kad Ivanas nebus patenkintas salygomis, kurias jis cia rado kaip civilis. Nežiūrint to, jis balsuos uz rėzima. Ir gal didžiausia pamoka, kuria Ivanas turės is tu rinkimu, tai susipazinimas, jeigu ne su praktika, tai bent su demokratiniu instituciju forma. Tuo požiūriu sovietu rinkimai yra naujas etapas pakeliui i tikrą pasauline demokratiją...

„Daily Mail“ 1946 vasario pradžia.

torium, kuriu nuo 1924 metu. Pirmininko pavad. ir užs. reik. ministeris yra Molotovas. Sovietu parlamentas, vietoj pasitraukusio dėl nesveikatos SSSR prezidento Kalinino isrinko SSSR prezidentu ligsiolini sovietu profsąjungu pirm. Nikolaju Svernika. Parlamentas taipgi priėmė trecio „penkmečio“ plana, kur be kitko numato SSSR kariniu pajėgu pagrindini perginklavima ir ja zada apginkluoti moderniskiausiais karo pabūklais, atitinkanciais naujiems karo technikos atsiekiams.

Indija pakeliui į nepriklausomybę

Indija, vad. Indian Empire, yra viena didžiausių Britų Imperijos provincijų, apimanti 4 079 370 kv. km. plotą ir turi 338 188 154 gyventojus. Indija yra tiesioginiai Britų valdžioje, gi Anglijos karalius yra kartu Indian Empire karalius. Indijos administracija priklauso valstybės sekretoriui Indijai, kurio buveinė yra Londone. Prie jo sudarytas 8—12 narių patariamasis organas. To patariamojo organo nariai skiriami asmens, išgyvenę nemažiau kaip 10 metų Indijoje ir išvykę iš jos neseniai, kaip prieš 5 metus. Anglu karaliui Indijoje atstovauja penkeriems metams skiriamas vicekaralius, kurio buveinė yra Kalkutoje. Britu administruojama Indija kartu naudojasi gan placia savivalda įvairiose gyvenimo srityse. Bet gi Indija, kuri yra įvairių tautų ir religijų misinys, britų duodama savivalda nebuvo patenkinta ir siekė vis didesnių laisvų. Įvairios Britų vyriausybės jau nuo seniai tuo reikalu derėjosi su Indijos itakingiausiais veikėjais, bet galutinio susitarimo neprieita.

Pagaliau dabartinę darbių vyriausybę, kaip pareiskė min. pirm. Atlee, Britu parlamente nutarė suteikti Indijai visiską nepriklausomybę. Indija, pasak Atlee, gavus nepriklausomybę, galės laisvai ir nevaržomai apsispresti, ar ji nori likti Britų Imperijos tautų seimoje, ar

visiskai nuo jos atsiskirti. Dargi tuo atveju, anot Atlee, Britu vyriausybė neatsistos Indijai skersai kelio; bet jai padės, kad visi tie pertvarkymai įvyktų kuo sklandžiausiai, be jokių sukrėtimų. Kartu Atlee pranešė, kad tuos tikslus realizuoti artimiausiu laiku išvyksta Indijos specialioji komisija, sudaryta iš trijų Britu ministrų.

Atlee pareiskimas, kaip pranešė BBC iš Indijos, buvo sutiktas Indijoje su lyg tol nematyto entuziazmu. Indusu nacionalistų vad. Nehru, sveikindamas Atlee pareiskimą, pasisakė už sudarymą vienalytės nepriklausomos Indusu valstybės. Tuo tarpu, kai vad. Moslem Ligos vad. nori, kad iš 70 milijonų indusu, Mahometo tikėjimo, būtų sudaryta atskira valstybė.

Kaip tas reikalas bus sutvarkytas galutinai-tai ne taip svarbu. Svarbu yra tai, kad Britu vyriausybės Indijos politika visam pasauliui rodo, jog Britu Imperijai yra svetimas tautų spaudimas ir prievartavimo principas. Tai yra tikrai demokratiska Imperija, kurioje laisvu noru priklauso įvairios tautos, salys ir net kontinentai. Veikiausiai ir Indija, kuri šiandien yra pakely į Nepri klausomybę, jai atsiekus taps pilnateisiu Britu Imperijos seimos nariu, kaip Kanada, Naujoji Zelandija ar Australija.

Popiezius palaimino milijoną kareivių

Nuo to laiko, kai sąjungininkų kariai užėmė Roma, popiezius Pijus XII, kasdien specialiose audijacijose priminė sąjungininkų karius. Iki 1946 m. kovo m. 1 d. popiezius suteikė palaiminimus lygiai vienam milijonui kareivių.

SLAPTA JALTOJ SUTARTIS DĖL TREMTINIŲ IR PABĖGĖLIŲ GRAZINIMO?

Neseniai kalbėdamas Popiezius Pijus XII visu griežtumu pasmerkė priverstiną grąžinimą tų pabėgėlių ir tremtinių, kurie nenori grįžti į savo krastus. Popieziaus kalba buvo ivertinta, kaip pasisakymas prieš JAV ir Didžiąją Britaniją.

Dailininkas... Churchillis

„Life Magazine“ išleido 8-nių puslapių specialų priedą, kuriame idetos Churchillio piestu paveikslu reprodukcijos. Iš 18-kos paveikslų, kurie persiunčiant juos į JAV buvo apdrausti 100 000 svarų suma, — 12-ka Churchillis piešė praėjusiais metais Italijoje, kur važinėjo pasislėpęs plk. Warden pavarde. Likusieji buvo nupiešti prieš keliolika metų Pietų Prancūzijoje. Tie paveikslai visai

nežinomi platesnei publikai, nes Churchillis, būdamas iš prigimties labai kuklus, niekuomet nenorejo leisti jų parodyti pasauliui. Dabar gi aiškėja, kad tas genialus politikas ir žurnalistas yra taipogi didelis dailininkas. Reikia tik stebėtis, iš kur Churchillis turi tiek laiko ir energijos greta politikos... paveikslams piešti.

pasiekti Naująją Zelandiją, turėjo plaukti aplink Cap Horn iskyulį. 1940 m. D. Britanija sumokėjo JAV 5 milijonus dolerių už teisę naudotis kanalu. Taikos metu kanala kasmet perplaukdavo 5500 laivų. JAV Panamos kanalas iškasti kainavo per 400 milijonų dolerių.

MOUNTBLANCO TUNELIS

Po auksciausiuoju Europoj kalnu Mounte blanc pradėtas kasti tunelis. Prie tunelio kasimo ir statymo darbu dirba 5000 darbininkų. Statyba truks keleta metų. Tunelis bus pavadintas Mounteblanco tuneliu.

KNUT HAMSUNAS SUNKIAI SERGA

Zinomas Norvegų rasytojas Knut Hamsunas, Nobelio premijos laureatas, paskutiniu laiku tyrinėtas psichiatru ir pripazintas psichiniai sergantis. Tuo būdu numarinta byla, kuri buvo prieš 87 metų amžiaus Hamsuna iškelta už priklausymą Quislingo partijai.

Radio bangomis

TEHERANAS. Kovo mėn. 21 d. ivykio Persijos ministerių kabineto posėdis, kur susipazinta su Stalino laisku, atvežtu naujo SSSR pasiuntinio Persijai. Laisko turinys dar nepas, kelbtas.

BRÜSEL. Nauja kabineta sudaryti pavesta Sryver.

FRANKFURT a. M. JAV karinė valdžia, patikrinsiu vokiečių socialdemokratų partijos programa, rado, kad socialdemokratų partija propaguoja tas pacias idėjas, kokias turėjusi pradžioje NSDAP.

PARYZIUS. Hoveris kovo 22 d. iš Paryžiaus išvyko į Roma. Iš Romos vėl grįs į Paryžių, o iš ten vyks į Vokietiją, Lenkiją, Kiniją ir kitus krastus susipažinti su maitinimo padėtimi.

VASINGTONAS. Atlantic City vyksta UNRRA atstovų suvaziavimas. Dalyvauja 47 tautų atstovai. UNRRA direktorius Lehmann kovo mėn. 21 d. pranešė, kad jo vietoje direktoriumi paskirtas La Guardia, New-Yorko burmistas.

VASINGTONAS. Persijos klausimas Pasaulio saugumo Taryboje, kaip oficialiai pranešta, svarstomas trečiuoju dienvotarkės punktu.

SOFIJA. Kovo mėn. 20 d. atsistatydino Bulgarijos ministerių kabinetas.

BRIUSELIS. Kovo mėn. 19 d. susirinko naujai išrinktas Belgijos parlamentas.

LONDONAS. D. Britanijos vyriausybė praneša, kad nesutinkanti rinkimu Graikijoje atidėti 2 mėn.

VASINGTONAS. Kovo mėn. 21 d. Churchillis laivu „Queen Mary“ išplaukė į Angliją.

MASKVA. Kovo 15 d. Voznesenskis, darydamas pranešimą apie penkerių metų planą pažymėjo, kad per ateinančius penkmetį bus raud. armija apginkluota moderniskiausiais ginklais. Be to, bus išteigto moderniskiausios laboratorijos atominė energijai tirti. Baigdamas Voznesenskis pabrėžė, kad SSSR turi ginkluoties, nes kapitalistinės valstybės ruošiasi karui.

MASKVA. Kovo 18 d. per Maskvos radiją pareikšta, kad naujas penkerių metų planas turis tarnauti sovietų taikiam darbui ir kraštui atstatyti. Sov. Sąjunga neturinti tikslo pavergti kitas tautas, ji norinti tik glaudaus bendradarbiavimo su kitais.

ATENAI. Kovo 17 d. Graikijos min. pirmininkas Sofulis, kaip liberalų partijos lyderis, pradėdamas rinkimų vaju, pasakė kalbą. Kalboje pabrėžė, kad komunizmas arba monarchizmas reikstu Graikijai prazūti.

VARSUVA. Lenkijos prezidentas Moravsk ir marsalas Tito pasirasė 20 m. tarpusavio draugiskumo sutarti. Be to, marsalas Tito kalbėjosi su lenku vyriausybe apie lenku kariuomenės dalinius, esancius Italijoje.

SOFIJA. Bulgarijos min. pirmininkas pranešė, kad derybos dėl papildymo vyriausybės 2 opozicijos nariais nepavykusios. Vyriausybė nesutikusi priimti opozicijos statomu sąlygu. Tolimesnios derybos nenumatomos. Toliau buvo kaltintas JAV pasiuntinys Bulgarijai, kuris, kisdamasis į opozicijos reikalus, derybas padare neįmanomas.

OTAVA. Kovo mėn. 18 d. vakare Kanados min. pirmininkas pranešė, kad painformaves Stalina apie SSSR atstovybės Otavoje dalyvavimą spionaze. Esa, spionazas vykes prieš 3—4 metus prieš atominės bombos atradimą. Toliau pabrėžta, kad yra balsu, reikalaujanciu, jog Kanada nutrauktų diplomatinius santykius su SSSR.

VASINGTONAS. JAV davė SSSR laivus pervežti 5—60000 to javu iš Sovietų Sąjungos į Prancūziją.

Is margo pasaulio

MOTERIS PASKIRTA AVIACIJOS KAPELIONU

Karaliskoj britu aviacijoje moteris paskirta aviacijos kapelionu. Tai pirmutinis ivykis RAF istorijoje.

MASKVAI 800 METU

1947 m. balandzio mėn. Maskva iskilmingai sves savo 800 metų jubiliu. Jau dabar tam jubiliui karstai ruosiamasi. Maskvos Mokslo Akademija ruosia spaudai 6 tomu SSSR sostinės istorija, kuri iseis iš spaudos jubiliuėjus dienomis.

PANAMOS KANALAS LAISVAS BRITU LAIVAMS

Draudimas naudotis britu laivams Panamos kanalu vėl atsauktas. Buvo uzdrausta, panai-kinus lend-lease'o sistema, kai Didziajai Britanijai pristigo dolerių. uzmokėti už pervaziavima. To draudimo metu britu laivai, nori

Persijos krize

Ivykiu rutuliojimosi eiga

Kai 1941 m. užpuolė Hitlerio armija SSSR, apie Persiją buvo nemažiau garsu pasauly, kaip šiandien. Tuomet Hitleris labai stengėsi išsistiprinti Persijoje penktosios kolonos pagalbą, kad paimtu ir savo rankas turtingiausius pasaulio naftos šaltinius Persijoje ir panaudotu juos vokiško karo tikslams. Hitleriui nepavyko savo planu įgyvendinti. 1941 m. rugsėjo mėn. Didžioji Britanija ir Sovietų Rusija, susitarusios su Persijos vyriausybe, į Persiją sutraukė savo kariuomenę, kad apsaugotų ją karo metu nuo Trečiojo Reicho agresijos. Pagal sudarytą sutartį, prie kurios 1942 m. prisijungė ir JAV, ir taipgi pasiuntusi savo kariuomenės dalinius į Persiją, — alijantai pasizadėjo savo kariuomenės dalinius atitraukti iš Persijos sesiems mėnesiams praėjus nuo karo su Japonija uzbaidymo, tai yra, 1946 metais kovo 2 d.

Bergi pasibaigus karui su Japonija, kai kurios Persijos provincijose pradėjo dėtis keisti dalykai. Būtent, persų Azerbeidžane, kur kaip tik stovė Sovietų kariuomenės daliniai, praėjus metu pabaigoj ivyko lig to negirdėtas azarbeidžaniskų separatistų ir „demokratų“ sukilimas, nukreiptas prieš Teherano vyriausybę. Nors Maskva pareiškė, kad ji su tuo sukilimu neturi nieko bendro, bet kuomet persų vyriausybė panorėjo maistininkus sutvarkyti, tai esa Azarbeidžano provincijoje Sovietų daliniai neleidė. Sovietų ginami maistininkai pagaliau išsistiprino Azarbeidžano provincijos sostinėje Tibrise ir sudarė autonomine vyriausybę, kuri atsisakė klausyti centrinės Teherano vyriausybės.

Persų vyriausybė, nematydama kitos išeities, 1946 m. sausio mėn. kreipėsi su skundu į UNO, prašydamą apsaugoti jos suverenumą ir nepriklausomybę nuo Maskvos. Pasizadėjus Sovietų delegacijai betarpinėse derybose su Teheranu išspresti visus sovietų-persų nesuipratimus, Persijos vyriausybė laikinai savo skunda iš UNO atsiėmė. Abi šalys pasizadėjo informuoti UNO Saugumo Tarybą apie derybų eiga ir atsiųstus vaisius.

Vasario mėn. persų delegacija, vadovaujama min. pirmininko Sultaneh, išvyko į Maskvą derybų. Derybos užsėdė iki 1945 m. kovo, 2, kai alijantai privilejo atitraukti savo kariuomenes iš Persijos.

Kovo 2 d. anglai ir amerikiečiai, laikydamiesi susitarimo, atitraukė savo kariuomenes iš Persijos. Tuo tarpu Sovietai paliko savo kariuomenes. Kovo 3 d. Vasingtonas ir Londonas pasiuntė Maskvai griežtas notas, kuriose priminė visą sąjungininkų susitarimą ir griežtai pareikalavo, kad Sovietų vyriausybė taipgi kuo skubiausiai atitrauktų. Grizes gi iš Maskvos persų ministeris pirmininkas Sultaneh, spaudos atstovams pareiškė, kad su rusais neprieita jokio susitarimo. Gi tuo tarpu vadinamoji Udet partija, kuri yra rusofiliska, pradėjo akcija prieš vyriausybę ir pareikalavo naujų persų parlamento rinkimų. Sultaneh parlamento paleido, bet naujų rinkimų nepaskyrė, pareikšdamas, kad Persijos istatymai neleidžia daryti rinkimų, kol Persijos teritorijoje yra svetima kariuomenė.

Besipiecliant vidaus krizei Persijoje, Vasingtonas ir Londonas pasiekė sensacingos žinios apie paslaptinius sovietų kariuomenės judėjimus persų teritorijoje. BBC pranesimu, į Tibria, Azarbeidžano provincijos sostinę, atvykę sovietų tankinės kariuomenės specialistas marsalas Bagranovas, gi į Azarbeidžano uostus sustiprinimui esantiems sovietų daliniams Persijoje. Be to, tas pats radijo praneša, kad sovietų kariuomenės daliniai juda Turkijos ir Irako pasieniu link. Tos žinios Vasingtone ir Londone sukėlė suprantamo nerimo ir susirūpinimą. Prezidentas Trumanas buvo pas save iškvietęs stabo viršininką gen. Eisenhoweri ir

uzs. reik. ministeri Byrnes. USA vyriausybė, po to issiuntė ekstra nota Maskvai, reikalaujama paaiskinimų dėl sovietų kariuomenės paslaptinių judėjimų Persijoje.

Byrnes ir Bevinas, BBC pranesimu, esa nuolatiniame telefoniniame kontakte. Kovo 14 diena Bevinas padarė žemesniuose Rūmuose specialų pareiskimą Persijos reikalui, pažymėdamas, kad savo laiku Stalinas ir Molotovas davė kuo iskilmingiausius pasizadėjimus, kad SSSR gerbs Persijos integralumą, suverenitą ir nepriklausomybę. Gi trijų užs. reik. ministerių konferencijos metu Londone, kalbėjo Bevinas, Molotovas dar karta patvirtino iskilmingus sovietų pasizadėjimus ir kategoriskai pareiškė, kad Sovietų Sąjunga kovo 2 d. atitrauks savo kariuomenę iš Persijos. Akivaizdų to iskilmingų Sovietų vyriausybės pasizadėjimų, pabrėžė Bevinas, Maskvos neatsakymas į Britu nota ir sovietų kariuomenės judėjimai britų vyriausybei yra visiskai nesuprantami. Britu vyriausybei sunku tikėti, kad Rusijos vyriausybė sulauzytu savo iskilmingus pasizadėjimus ir isipareigojimus. Todėl britu vyriausybė labai apgailestautu, jeigu SSSR esancios kariuomenės Persijoje nepaisytu Persų vyriausybės ir privėrstu ją padaryti bent kokių koncesijų SSSR.

Jau po Bevinio pareiskimo, kaip praneša BBC, „Tasso“ paskelbė komunikata, kuriame trumpai pazymima, kad žinios apie sovietų kariuomenės judėjimus Persijoje neatitinka tikrėnybei ir yra neteisingos.

Kovo 17 d. JAV už. min. Byrnes spaudos konferencijoje pareiškė, kad žinios apie sovietų kariuomenės judėjimus ir sustiprinimus Persijoje kilusios iš geriausiu JAV už. reikalui ir karo ministerijai šaltiniu. Ta pat diena JAV už. reikalui ministerija pazmėjo, kad JAV vyriausybė laukia, jog Persijos vyriausybė dėl ivykiu Persijoje iteiktu UNO Saugumo Tarybai skunda.

SSSR atstovas Teherane, kaip pranešė BBC, pareiškė Persijos ministeriui pirmininkui Sultaneh, kad Maskva, persų vyriausybės skundimasi į UNO Saugumo Tarybą laikys SSSR atzvilgiu nedraugisku žygiu ir is to padarys atatinkamą isvadą.

Kovo 18 d. persų ambasadorius Vasingtone Hussein Ala, gaves is Teherano instrukcijų, iteikė UNO generaliniam sekretoriui Trygve Lie Persijos protesta-skunda, kuriame SSSR kaltinama, sulauzusi angliu-sovietu-persu sutartį, pagal kuria SSSR buvo pasizadėjusi atitraukti savo kariuomenę iš Persijos 1946 m. kovo mėn. 2 d., ir del SSSR kisimosi į Persijos vidaus reikalus.

Kovo 19 d. į Teheraną atvyko naujas sovietų ambasadorius, kuris gan ilgai kalbėjosi su persų ministeriui pirmininku. Ta pat diena, kaip BBC praneša, Maskvos radijo smarkiai puolė persų valdžios sluoksnius, kaltindama tuos, kad jų jau nuo seniai žibalo koncesijų politika labai nedraugiska SSSR atzvilgiu. Persų vyriausybė kovo 19 d. areštavo persų desiniu partijų vadą ir buvusį Persijos min. Madvey, kuri sovietų spauda apibūdino kaip reakcionierių. BBC pranesimu, itempta padėtis Persijoje, dar labiau paastėjo, kai kovo 20 d. Teherana pasiekė žinios, kad Irako 3000 ginkluotu kurdų, kuriems vadovauja savo laiku į SSSR pabėgęs kurdų vadas Tobanokoj, užpuolė tris persų igulas. Susirėmimas tarp kurdų ir persų vyksta toliau. Is Teherano į kautynių vietą išvyko specialii komisija, kuriai isakyta isaiskinti padėti.

Kovo 20 d. SSSR ambasadorius Vasingtone Gromyko, kurs kartu yra sovietų delegacijos vadovas UNO Saugumo Taryboj, iteikė UNO

generaliniam sekretoriui sovietu vyriausybės nota, kurioj reikalaujama UNO Saugumo Tarybos posėdžio atidėti iki balandžio mėn. 10 d. Ta reikalavima SSSR vyriausybė grindžia tuo, kad nesitikėjusi, jog, besitiesiant sovietu-persu deryboms, butu iskeltas Persijos klausimas UNO Saugumo Taryboj ir todėl nesanti pasiryzusi to klausimo diskutuoti Tarybos posėdy, paskirtam kovo 25 d.

UNO generalinis sekretorius Trygve Lie, valandai praėjus po Gromyko notos gavimo, gavo JAV delegacijos sefo P. Saugumo Tarybai Stetiniaus nota, kurioj JAV vyriausybė reikalauja, kad Persijos skundas butu Saugumo Taryboj svarstomas skubiausiai, kaip pirmas klausimas. Be to Stetinius savo notoj pabrėžė, kad JAV delegacija reikalauja, kad Saugumo Tarybai butu patiektas issamus pranesimas, apie sovietu-persu derybas, kaip Saugumo Tarybos nutarta sausio mėn. Londone. BBC is kompetetingu šaltiniu praneša, kad britu delegacija parems Stetiniaus nota, del persų klausimo svarstymo skubotumo, taipgi ir dėl apyskaitos palikimo P. Saugumo Tarybai apie sovietu-persu derybų eiga.

Kovo 21 d. persų ambasadorius Vasingtone generaliniam UNO sekretoriui pasiuntė antra nota, kurioj persų vyriausybės vardu neigiamai pasisako prieš sovietu reikalavimą atidėti UNO Saugumo Tarybos posėdį ir praso persų skunda kuo skubiausiai svarstyti. Be to, persų ambasadorius notoj pareiškė tvirta vilti, kad persų-sovietu nesuipratimai bus išspresti teisingai ir greitai, nes SSSR savo politika privėdė Rusijoj priepolitinio itempimo, kad kiekvienas tolimesnis atidėjimas Persijoje gali turėti katastrofisku vaisiu.

BBC pranesimu, SSSR ambasadorius JAV Gromyko Vasingtone nepaprastai stengėsi, kad nuteiktų JAV palankiai Persijos klausimu. Taciau pastangos, kaip spėjama, buvusios tuscios. Kovo 21 d. JAV už. reik. min. Byrnes priėmė Gromyko. Pasikalbėjimas tesėsi tik 20 min. Po atsilankymo Gromyko pareiskė spaudos atstovams, kad, jo manymu, Persijos skundai UNO Saugumo Tarybai tiktai komplikuoja padėti, o tu skundu skubotas nagrinėjimas gali dar labiau jau ir taip sukomplikuota padėti itempti ir turėti nepageidaujamu vaisiu.

Kovo 21 d. pasisakė ir JAV prez. Trumanas, pabrėždamas, kad UNO Saugumo Tarybos posėdis nebus atidėtas ir ivyks nustatytu laiku, t. y. kovo 25 d. Kartu prezidentas pasisakė prieš „Trijų Didziųjų“ pasitarimą Persijos ar kokias nors kitas politinias klausimais. Visos tarptautinės politinės problemos, prez. Trumano nuomone, privalo būti svarstytos ir sprendziamos vien UNO.

Tuo būdu atsidūrus Persijos reikalams UNO Saugumo Taryboj ir aiskiai bei greitai parėmus Persija JAV, užsibaigė viena Persijos krizės fazė. Dabar prasidėjusi kita, kuri ta krize taip ar kitaip turės išspresti UNO Saugumo Tarybą. Tos krizės sprendimas turi būti egzaminai UNO Saugumo Tarybai.

PIRMAS DARBININKU DIENRASTIS N. ZELANDIJOJ

Naujojoj Zelandijoje, kurios ministeris pirmininkas Fraseris, pasizymėjęs mazuju tautu ir tretiniu giniu UNO konferencijoje Londone, pasirodė pirmutinis darbininku dienrastis „Southern Cross“. D. Britanijos min. pirmininkas Attlee pasiuntė dienrascio redakcijai sveikinimus, linkėdamas geriausios sekmes.

Sio nr. kaina 1 RM.

Leidėjas-ats. redaktorius Faustas Kirsas
Adr. Lübeck, Moltkestraße 1a, telef. a 20 59.
Lübecker Zeitung Verlags- und Druckerei-KG.
Lübeck. 3.46 1500 (1303 Klasse C